

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล
Development of Management Model Derived from Economic Sufficiency
Philosophy in the Educational Institution under the Municipality

ARTICLE INFO

Article history:

Received 12 September 2019

Revised 6 December 2019

Accepted 2 March 2020

Available Online 11 March 2020

จิตโศภิน เคนจันทัก^{1*}, ทิพาพร สุจारी²

และ ณัฐชัย จันทชุม³

Chitsopin Kanchantuek^{1*}, Tippaporn Sujaree²,

and Nattachai Juntachum³

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1. Study the problems and needs of management derived from sufficiency economy philosophy, 2. Develop the model, 3. Use the model and 4. Verify the model in the educational institution under the municipality. The research comprised 4 phases as Phase 1: Educational institutions under the municipality were 1,051 schools and there has sample comprised of 285 schools using simple random sampling techniques, instruments were questionnaires and interviews. Phase 2: there have 11 experts using purposive sampling. Phase 3: 44 Experts for testing of the model. Phase 4: The target groups were 42 administrators and 42 teachers 84 people in Khon Kaen. The quantitative data were analyzed by basic statistics and the qualitative data by content analysis.

The research revealed that 1) The problems and needs as a whole is at high level, 2) The model comprised 6 components as Vision, Objective, Network, Leadership, Environmental and Teamwork, 3) After the model testing it is found that the implementation in the Local Sufficiency School project at high level and 4) The verify the model at high level and the effectiveness levels are high in all dimensions.

KEYWORDS: MANAGEMENT MODEL / ECONOCOMY SUFFICIENCY ECONOMY /
EDUCATIONAL INSTITUTION

¹ ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ประเทศไทย
Doctor of Philosophy (Educational Management for Local Development) Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ประเทศไทย
Assist. Prof. Dr. in Curriculum and Instruction Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรวิจัยและพัฒนาหลักสูตร สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ประเทศไทย
Assist. Prof. Dr. in Curriculum Research and Development Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

* Corresponding author; E-mail address: chitsopinkan@gmail.com doi: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. พัฒนารูปแบบ 3. นำรูปแบบไปใช้ 4. ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สถานศึกษาสังกัดเทศบาล จำนวน 1,051 แห่ง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan เครื่องมือ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร 5 คน จากสถานศึกษา 5 แห่ง ระยะที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ 11 คน เลือกแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเทศบาล 2 อนุบาลสาธิต จำนวน 44 คน เครื่องมือ ที่ใช้คือ คู่มือการใช้รูปแบบ แบบประเมินโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น และระยะที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน และครู จำนวน 42 คน รวม 84 คน ในจังหวัดขอนแก่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐานและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารจัดการฯ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ การมีวัตถุประสงค์ การสร้างเครือข่าย ภาวะผู้นำ การจัดสภาพแวดล้อมการทำงานเป็นทีม 3) เมื่อนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ระดับการปฏิบัติในโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการยืนยันประสิทธิผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ / หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง / โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น

บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับคนไทยนั้น คือ การดำเนินชีวิตโดยคำนึงถึงหลักการคือ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ (Knowledge Condition) และเงื่อนไขคุณธรรม (Integrity Condition) 3 ท่วง ได้แก่ ความพอประมาณ (Moderate) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) โดยมีวิธีการหรือแนวทางดำเนินงาน (Means) ที่เป็นทางสายกลาง/ความพอเพียง (The Middle Path/Sufficiency) นำไปสู่เป้าหมาย (Goal) และผลลัพธ์ (Outcome) 4 มิติ คือ ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ (Economy) สังคม (Society) สิ่งแวดล้อม (Environment) และวัฒนธรรม (Culture) (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2550; UNDP Thailand, 2007; Shone, 2014) ซึ่งเป็นการใช้ชีวิตอย่าง “ยั่งยืน” โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของเป้าหมายดังกล่าว จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้พลเมืองของประเทศได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลเมืองซึ่งอยู่ในวัยเรียนที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศในอนาคต นอกจากการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝน อบรมและทำซ้ำเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถูกท้าทายด้วยการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแข่งขันทางธุรกิจและการติดต่ออย่างไร้พรมแดน ซึ่งผู้เรียนจะต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่ล้ม “รากเหง้า” ของความเป็นท้องถิ่น และความเป็นไทยที่ควรค่ากับการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์ให้คงอยู่กับสังคมต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมาตรา 75 รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วกันเป็นธรรมและยั่งยืนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดกาผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ของประชาชนและประเทศ รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ

การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริหารสาธารณูปโภคหรือการจัดบริการสาธารณะ รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ประกอบกับรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล, 2552) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้การกำหนดทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน อันจะเป็นการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้า ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อปรับตัวและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นขึ้นโดยเกณฑ์การประเมินโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นได้ประยุกต์ใช้แบบประเมินของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้จัดทำร่วมกับมูลนิธิยุวสถิรคุณโดยได้ดำเนินการปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นก้าวแรกในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งการก้าวเข้าสู่การเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นจะเป็นการเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีโดยอาศัยรากฐานความคิดและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการสถานศึกษาสังกัดเทศบาลยังมีปัญหาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมและครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบูรณาการสู่แผนการจัดการเรียนรู้จากผลการศึกษาของ รุ่งทิวา สันติผลธรรม (2552) ยังพบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปมีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (สัญญา จารุจินดา, 2551) ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ระดับน้อย เรื่อง ความมีเหตุผล ความพอประมาณและด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง (รัชดา ทองสุข, 2552) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยด้านชุมชนร่วมวางแผนจัดกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ (จันทร์ทิพย์ เจียมพงษ์, 2555) ปัญหาการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของครูคือ ปัญหา ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความพอประมาณสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมไม่ยึดติดกับกระแสวัตถุนิยม (ชวลิต ศรีมาพล, 2554) ส่วนการบริหารวิชาการ เงื่อนไขความรู้และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

อยู่ในระดับน้อย (วิพาวรรณ รอดช้าง, 2554) นอกจากนี้ยังขาดการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและนำผลมาวางแผนเพื่อพัฒนาและบูรณาการสาระการเรียนรู้ที่เป็นบริบทของท้องถิ่นให้เป็นหลักสูตรของสถานศึกษาและสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทศบาล 2 อนุบาลสาธิต, 2559) และเพื่อเป็นการยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล โดยมีจุดเน้นการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาและให้มีความรู้คุณธรรมเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีและเพื่อให้มี การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการและสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายเพราะแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและสร้างความเข้าใจในตัวปรัชญาอย่างถ่องแท้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จตามแนวคิดของปรัชญาอย่างแท้จริง

นักคิดระดับโลกได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เจ้าของรางวัลโนเบล สาขาเศรษฐศาสตร์ ปี ค.ศ.1998 มองว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อ การดำรงชีพ และใช้โอกาสให้พอเพียงกับชีวิตที่ดี ซึ่งไม่ได้หมายถึงความต้องการ แต่ต้องรู้จักใช้ชีวิต ให้ดีพออย่าให้ความสำคัญของรายได้และความร่ำรวยแต่ให้มองที่คุณค่าของชีวิตมนุษย์ นายจิกมี ทินเลย์ นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศภูฏาน ให้ทรรศนะว่าหากประเทศไทยกำหนดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นวาระระดับชาติและดำเนินตามแนวทางนี้อย่างจริงจังประเทศไทยจะสามารถสร้างโลกใบใหม่จากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างชีวิตที่ยั่งยืนและสุดท้ายจะไม่หยุดเพียงแค่นี้ในประเทศแต่จะเป็นหลักการและแนวปฏิบัติของโลกซึ่งหากทำได้สำเร็จไทยก็คือผู้นำ Mr.Hakan Bjorkman รักษาการผู้อำนวยการ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติในประเทศไทย กล่าวเชิดชูปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังได้ตระหนักถึงวิสัยทัศน์และแนวคิดในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และองค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ให้ยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน นายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้เชิดชูปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างสูง โดยได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ แต่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 และได้ปาฐกถาถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศและสามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองสู่หมู่บ้านและสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับระดับโลก มีผู้เห็นประโยชน์ของแนวคิดที่เป็นปรัชญาใหม่ (New Philosophy) โดยเห็นว่าเป็นแนวคิดลัทธิท้องถิ่นนิยม (Localism) ศาสตราจารย์ ดร.เดวิน ฮิววิสัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา เซพเพลฮิลล์ ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือ “การพึ่งตนเอง” หรือการทวน “กลับสู่รากเหง้า” สรุปได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแนวคิด หมายถึง ความพอประมาณ ภูมิปัญญาและความยืดหยุ่นในตัวเอง (Built in Resilience) ให้เข้าไปอย่างระมัดระวังด้วยการสร้าง “ความพอเพียง” เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ..สำหรับบุคคลครัวเรือน ชุมชน โครงการ ธุรกิจ ชาติหรือทั้งโลก” (สมบัติ นพรัก, 2561)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จึงสนใจศึกษาในประเด็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล โดยศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งนำรูปแบบไปใช้และยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบให้บรรลุเป้าหมาย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล
3. เพื่อนำรูปแบบไปใช้การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล
4. เพื่อยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยและประชากรที่ใช้ในการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์งานวิจัยที่ได้จากการศึกษาจากรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาปัญหาและความต้องการ และศึกษาดูงานโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice)

ระยะที่ 2 ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ คู่มือการประเมินโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 11 คน

ระยะที่ 3 นำรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยกำหนดพื้นที่วิจัยโรงเรียนเทศบาล 2 อนุบาลสาธิต เทศบาลเมืองบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 44 คน

ระยะที่ 4 จัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาและครู สถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 แห่ง และยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ผู้บริหาร 42 คน ครู 42 คน รวมเป็น 84 คน

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จำนวน 1,051 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนสังกัดเทศบาล จำนวน 285 แห่ง ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ Krejcie and Morgan ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 570 คน และศึกษาดูงานโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ Connoisseurship) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ VONLET ซึ่งมีองค์ประกอบได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การมีวัตถุประสงค์ 3) การสร้างเครือข่าย 4) ภาวะผู้นำ 5) การจัดสภาพแวดล้อม 6) การทำงานเป็นทีม

ระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 44 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตัวแปรการวิจัยตามโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ระยะที่ 4 กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 84 คน เป็นสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 แห่ง ที่ร่วมโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการวิจัยเชิงปริมาณระหว่างเดือนสิงหาคม 2560 ถึง เดือนธันวาคม 2560 รวมระยะเวลา 4 เดือน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เดือนมกราคม 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2561 รวม 2 เดือน

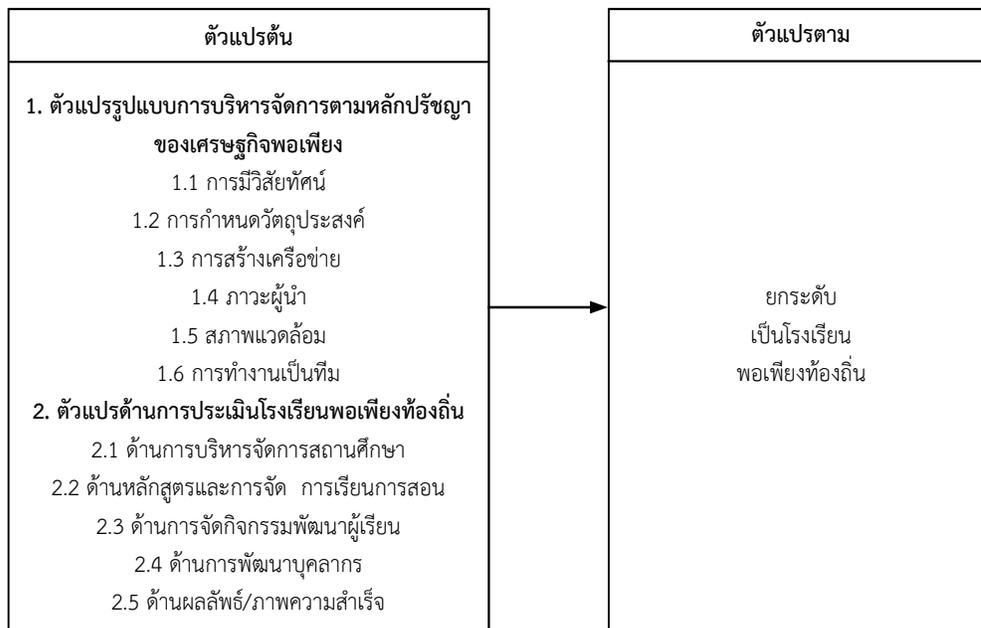
ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เดือนมกราคม 2561 ถึงเดือนมีนาคม 2562 รวม 1 ปี 2 เดือน

ระยะที่ 4 ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเดือนมกราคม 2562 โดยใช้แบบประเมิน เป็นรูบริกส์แบบรวม (Holistic Rubrics) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิด

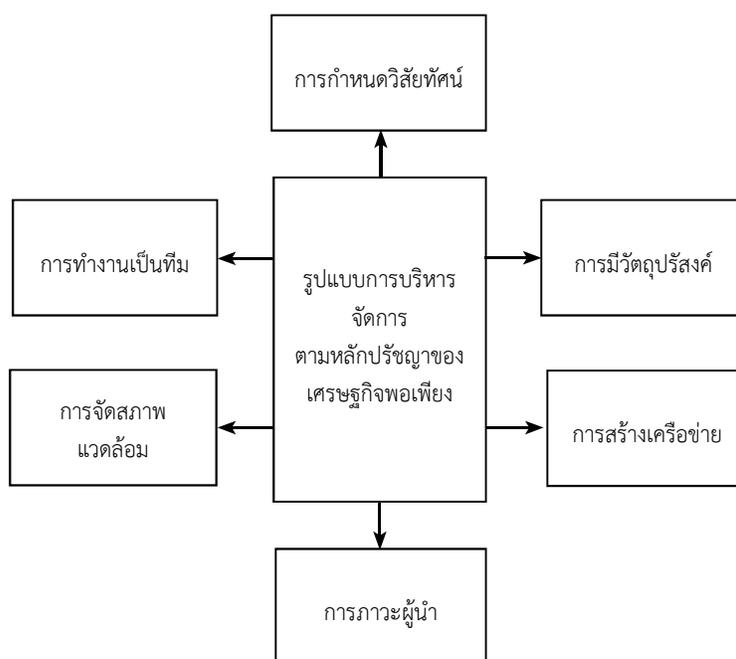

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการมีวัตถุประสงค์ ด้านการสร้างเครือข่าย ส่วนรายด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และความต้องการในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสถานศึกษาสังกัดเทศบาล โดยรวมมีความ

ต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ส่วนรายด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การมีวัตถุประสงค์ 3) การสร้างเครือข่าย 4) ภาวะผู้นำ 5) การจัดสภาพแวดล้อม และ 6) การทำงานเป็นทีม เรียกรูปแบบนี้ว่า VONLET MODEL ตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผลการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ระดับการปฏิบัติในโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.81, \sigma = 0.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.23, \sigma = 0.54$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\mu = 4.21, \sigma = 0.1$) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.17, \sigma = 0.67$) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\mu = 4.15, \sigma = 0.35$) และด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\mu = 4.13, S.D. = 0.61$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.13, S.D. = 0.61$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น ความเป็นไทยและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.38, \sigma = 0.62$) รองลงมา ได้แก่ ติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น ความเป็นไทยและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.26, \sigma = 0.62$) ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ($\mu = 4.24, \sigma = 0.85$)

2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17, S.D. = 0.57$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.43, \sigma = 0.50$) รองลงมา ได้แก่ มีหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ($\mu = 4.38, \sigma = 0.59$) ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.38, \sigma = 0.62$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจ ($\mu = 3.90, \sigma = 0.75$)

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21, S.D. = 0.61$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์หรือการจัดตั้ง ชุมนุม ชมรมต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่นความเป็นไทยและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.43, \sigma = 0.50$) รองลงมา ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ให้อยู่อย่างพอเพียง ($\mu = 4.38, \sigma = 0.59$) มีการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา/พัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.24, \sigma = 0.85$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.10, \sigma = 0.85$)

4) ด้านการพัฒนาบุคลากรมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15, S.D. = 0.35$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่นความเป็นไทยและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ($\mu = 4.31, \sigma = 0.64$) รองลงมา ได้แก่ ติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้มีทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.21, \sigma = 0.52$) นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการกิจกรรมพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้มีทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu = 4.19, \sigma = 0.63$)

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.23, S.D. = 0.50$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น ($\mu = 4.38, \sigma = 0.69$) รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในด้านสิ่งแวดล้อม ($\mu = 4.31, \sigma = 0.64$) คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง ($\mu = 4.31, \sigma = 0.68$)

4. ผลการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น สถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 แห่ง รวมจำนวน 84 คน พบว่ารูปแบบ VONLET MODEL มีความเหมาะสม ดังตารางที่ 1 และความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินรูปแบบบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสถานศึกษาสังกัดเทศบาลด้านความเหมาะสมโดยรวม

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		
	μ	σ	ความหมาย
1. ชื่อรูปแบบ	4.22	0.67	มาก
2. หลักการและแนวคิด	4.19	0.68	มาก
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.24	0.66	มาก
4. องค์ประกอบของรูปแบบ	4.13	0.71	มาก
5. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	4.17	0.63	มาก
6. ข้อดีของรูปแบบ	4.21	0.66	มาก
7. ข้อจำกัดของรูปแบบ	4.40	0.62	มาก
8. เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้	4.39	0.60	มาก
โดยรวม	4.24	0.65	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินรูปแบบบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสถานศึกษาสังกัดเทศบาลด้านความเป็นไปได้โดยรวม

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		
	μ	σ	ความหมาย
1. ชื่อรูปแบบ	4.36	0.67	มาก
2. หลักการและแนวคิด	4.29	0.68	มาก
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.18	0.66	มาก
4. องค์ประกอบของรูปแบบ	4.17	0.71	มาก
5. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	4.26	0.63	มาก
6. ข้อดีของรูปแบบ	4.31	0.66	มาก
7. ข้อจำกัดของรูปแบบ	4.27	0.62	มาก
8. เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้	4.23	0.60	มาก
โดยรวม	4.26	0.66	มาก

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า 1) สภาพปัจจุบันปัญหาในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ และด้านการสร้างเครือข่าย ส่วนรายด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการจัด

สภาพแวดล้อม และ 2) ความต้องการในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีมและการจัดสภาพแวดล้อม ส่วนรายด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาเป็นแหล่งศึกษาซึ่งให้บริการทางการศึกษาที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต้องมีความสนใจ เป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต้องมีความสนใจ เป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงาน สอดคล้องกับ สมยงค์ แก้วสุพรรณ (2552) เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชร กิตติชนม์ธวัช (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบเพื่อนร่วมงานและรูปแบบทางการ รองลงมาคือ รูปแบบวัฒนธรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบเพื่อนร่วมงานและรูปแบบทางการ รองลงมาคือรูปแบบวัฒนธรรม ส่วนสภาพเป็นรูปแบบเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ รูปแบบทางการ และรูปแบบวัฒนธรรมตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาคร มหาทิงค์ (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบอง มาตย์แทน (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การมีวัตถุประสงค์ 3) การสร้างเครือข่าย 4) ภาวะผู้นำ 5) การจัดสภาพแวดล้อม 6) การทำงานเป็นทีม เรียกแบบนี้ว่า VONLET MODEL และผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบมีดัชนีความสอดคล้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศคือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแผนที่อยู่เชิงยุทธศาสตร์ของเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานสู่โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานจำแนกแต่ละด้าน ดังนี้ 1) การบริหารการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) การพัฒนาบุคลากร 5) ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) ซึ่งรูปแบบได้พัฒนาตามหลักการและแนวคิดการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) และแนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา : เศรษฐกิจ

พอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ศาสตร์พระราชา : เศรษฐกิจพอเพียง การนำรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเป็นไปได้ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และองค์ประกอบของรูปแบบที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย การจัดการ การดำเนินการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ การนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จ สร้างเครือข่าย และคุณภาพนักเรียนตามลักษณะความมีชีวิตพอเพียง การรายงานการประเมินตนเอง สรุปได้ว่ารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งพบว่ารูปแบบดังกล่าว มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติในโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น

3. ผลการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น สถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 แห่ง เห็นว่ารูปแบบ VONLET MODEL มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ การดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า 1) รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้สร้างและพัฒนาขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้อง โดยให้ความสำคัญกับครูและนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และมีหลักดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล คือ การปลูกฝังให้เกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็นคนมีเหตุผล คือ ทำกิจกรรมด้วยความรู้ ความเข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้จักเชื่อมโยงกระบวนการจากจุดเริ่มต้นสู่ผลลัพธ์ และปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์ ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้มีการเรียนรู้ตลอดเวลา การมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง คือ เน้นหลักการพึ่งตนเอง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ทั้งที่มาจากภายในและภายนอกประเทศ มีวิสัยทัศน์และพยากรณ์อนาคตอย่างมีหลักการและเหตุผล และการดำเนินการจะประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีเงื่อนไขประกอบ 2 อย่าง คือ การมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสอดคล้องสมดุลและบูรณาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติด้านวิทยาศาสตร์และสังคม และด้านคุณธรรม มีความรอบคอบ รู้จักประยุกต์และเชื่อมโยงความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อการวางแผนก่อนตัดสินใจนำไปปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน การมีคุณธรรมด้านจิตใจ และด้านการกระทำ หรือแนวทางในการดำเนินชีวิตและสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) สรุปว่า โรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของสังคมและประเทศชาติดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพที่บริหารจัดการสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการบริหารและจัดการ เช่น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School-Based Management For Local Development : SBMLD) โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพ มุ่งสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นประจำทุกปี ผลจากการนำรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนเทศบาล 2 อนุบาลสาธิต เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ทำให้เกิดผลการปฏิบัติที่ดี หลายประการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและการวางแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ

โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ จัดกิจกรรม Walk and Run Satit Banphai ครบรอบ 12 ปี ของการจัดตั้งโรงเรียนร่วมกับโรงเรียนบ้านไผ่ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงประจำอำเภอมาเป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรและด้านผู้เรียน (2) คุณภาพนักเรียนตามลักษณะความมีชีวิตพอเพียง เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้ดี ดังอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ น่ารัก ทักทาย ใฝ่หาความรู้ สุขภาพดี มีจิตงาม มีกิจกรรมศรัทธาสุขใจด้วยธรรมะ ทุกวันศุกร์ โรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดสวดมนต์ ระดับจังหวัด เอกลักษณะคือ แต่งกายดี วิชาเฉพาะ มีการแต่งกายที่เป็นสากลเสมือนเป็นโรงเรียนนานาชาติ นักเรียนมีน้ำเสียงไพเราะจนได้รับรางวัลชมเชยอันดับ 1 ในการขับร้องเพลงลูกทุ่งพร้อมแดนซ์เซอร์ ระดับประเทศ ณ เทศบาลนครภูเก็ต และมีการสอนสามภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษและภาษาไทย รู้จักเลือกรับและแยกแยะวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่แพร่กระจายเข้ามาสู่สังคมไทยในปัจจุบัน และทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและต่างสังกัด
2. ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจที่ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยต่อในเรื่องศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน สืบสานปณิธานของพ่อหลวงไปในวงกว้างและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2559). *คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ “โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น” (Local Sufficiency School : LSS)*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แผนปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อรองรับนโยบายรัฐบาลปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- จันทร์ทิพย์ เจริญพงษ์. (2555). *การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัชมังคลาภิเษก (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.
- ขวลิต ศรีมาพล. (2554). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล/จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทศบาล 2 อนุบาลสาธิต. (2559). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)*. ขอนแก่น: โรงเรียนเทศบาล 2 อนุบาลสาธิต เทศบาลเมืองบ้านไผ่.

- รัชดา ทองสุข. (2552). การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- รุ่งทิวา สันติผลธรรม. (2552). การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- วิพาวรรณ รอดช้าง. (2554). การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (2552). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์.
- สมบัติ นพรัก. (2561). ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาศาสตร์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมปอง มาตย์แท่น. (2555). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขุฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมยงค์ แก้วสุพรรณ. (2552). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(2), 25-34.
- สัญญา จารุจินดา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- สาคร มหาหงส์. (2555). การพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขุฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขุฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- Shone, J. J. (2014). *National sustainable development policy under the approach of the sufficiency economy philosophy : A case study of the Lao P.D.R.* (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2007). *Thailand human development report 2007: Sufficiency economy and human development.* Bangkok: United nations in Thailand.